

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

PAMFLET

25924

12 Nov 39. 1830

KORT VERHAAL
DER
VOORNAAMSTE
GEBEURTENISSEN,

VOORGEVALLEN BINNEN

B R U S S E L;

RENEVEN'S AL DE

PROCLAMATIËN, ADVISEN EN DAGORDERS,

UITGEKOMEN

*Tusschen den 25ten Augustus en den
2^{den} September 1830.*

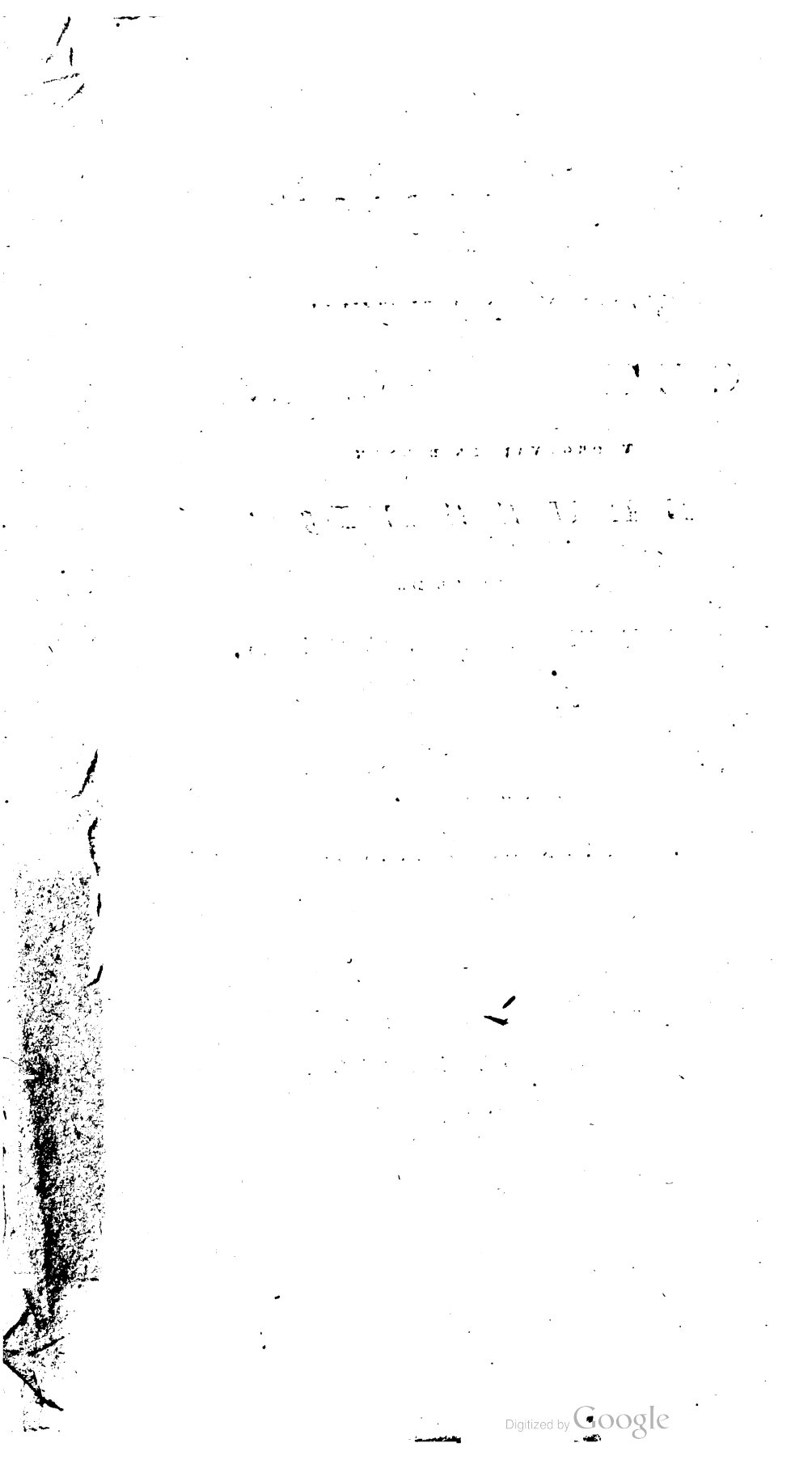
DOOR EEN' OOGGETUIGE.

— —
TE AMSTERDAM, BIJ
GEBROEDERS VAN ARUM.

1830.

256

Belangrijk voor elken Nederlander zijn voorzeker de woelingen, die sedert eenigen tijd in het zuidelijk gedeelte van ons Vaderland plaats hebben, en wel voornamelijk die, welke in de schoone stad *Brusfel* heerfchen; en elk, die belang stelt in zijn Vaderland, kan het niet onverschillig zijn, nader met die omftandigheden bekend te worden.

De nieuwspapieren, wel is waar, zijn opgevuld met berigten daaromtrent, maar in hoe verre die getrouw aan de waarheid zijn, daarover kan men weinig oordeelen, indien men zelf geen ooggetuige van de verregaande woestheid eener opgewondene menigte geweest is, die in hare dolle drift, de schoonste gebouwen en instellingen vernielt, en niet alleen anderen, maar ook zich zelve daardoor van bestaan berooft.

Om deze redenen dachten wij onze stad- en landgenooten geene ondiensnt te doen, met hun in dit boekje een getrouw en onpartijdig verflag van het voorgevallene aan te bieden. —

Het reeds lang gefmeuld hebbende oproervuur brak eindelijk in den avond van den 25 Augustus uit.

De dag voor den verjaardag van Z. M. onzen geïefden Koning, werden er reeds in onderscheidene

A

wij-

wijken der stad *Brusfel* geschrevene briefjes van den
volgenden inhoud gevonden:

Le 23 Août feu d'Artifice.

Le 24 Août anniversaire du Roi.

Le 25 Août révolution. ()*

Dit vuurwerk was aangekondigd om op den 17 Augustus, buiten de Namensche poort van stadswege te zullen plaats hebben. De aanslaten daartoe waren reeds gemaakt, dan het ongunstige weder noodzaakte het Stedelijk Bestuur zulks uit te stellen, en werd als toen op den 23sten dier maand bepaald. Het aanhoudende ongunstige weder deed het Bestuur andermaal besluiten, om dat vuurwerk uit te stellen, en wel tot nadere gelegenheid, gelijk mede de verlichting in het park, die op 's Konings verjaardag zoude plaats hebben, waarvan men zich zeer veel had voorgesteld, te meer, daar er reeds sedert veertien dagen toebereidselen voor gemaakt werden. Het vinden dezer briefjes, en welligt ook het gedurig teleurstellen van het volk, maakte het ontevreden. Daar het weder van den 24sten in den namiddag, niets te wenschen overig liet, hoorde men het volk hierover vele aanmerkingen maken.

Nog dien zelfden dag (23 Augustus) kwam er een man op de grasmarkt loopen, dien men voor beschonken hield, uitroepende: *Vive la liberté, à bas*

(*) Den 23 Augustus Vuurwerk.

„ 24 „ Konings Verjaardag.

„ 25 „ Opstand.

bas le ministère (*)! doch hij vond geenen bijval, maar werd door de stads-soldaten in verzekerde bewaring gebragt. Verder liep die dag zonder bijzonderheden voorbij, en kondigden de klokken des avonds, als naar gewoonte, de op handen zijnde geboortedag van onzen Vorst aan.

Op den 24ten hadden de Godsdienst-oefeningen der onderscheidene gezindheden plaats, om den zegen des Allerhoogsten voor onzen geëerbiedigden Monarch af te smeeken.

In de St. Gedule-Kerk werd ten 11 ure, ten aanhoore van eené overgrobte menigte, een plegtig *Te Deum* gezongen.

In de Protestantische Kerk bemerkte men onder de talrijk zaamgevloede menigte, vele Roomsche gezinden, die mede aandachtig schenen te hooren naar de leetrede van D^r. VAN LAAR uit *Antwerpen*, ten tekst hebbende: „*Eert den Koning.*” (†)

Na het eindigen der Godsdienst-oefeningen was er ten één ure parade van het garnizoen, bestaande uit grenadiers, jagers, infanterie der daar zijnde 3de Afdeling uit *Bergen* (in *Henegouwen*), en een detachement hufaren uit *Mechelen*, aldaar uit hoofde der tentoonstelling tegenwoordig. Onder den Staf telde men ook de Officieren der Brusfelse Schutterij (*garde communale*). Des avonds waren de stads gebouwen, en de woonhuizen in de voornaamste wij-

(*) Leve de vrijheid, weg met het ministerie.

(†) Eerste Zendbrief van PETRUS II kap. vers 17.

wijken verlicht, en ten 12 ure gaf *la société la grande harmonie* (*), den Burgemeester eene Serenade, dus liep deze dag rustig ten einde.

Reeds voor zes dagen had men aangekondigd, dat er op den 25ten Augustus in den Schouwburg, genaamd *Grand Théâtre au Place de la Monnaie*, het Zangspel, *La Muette de Portici* (het Sprakeloze Meisje), zoude opgevoerd worden. Dit stuk had reeds vroeger eenige onaangenaamheden veroorzaakt, namelijk, het Stedelijk Bestuur had, om gewichtige redenen, te kennen gegeven, dat het gaarne zien zoude, men het bedrijf, waarin Masaniello in triomf als overwinnaar wordt rondgevoerd, zoude weglaten. Dan, hierop was geantwoord geworden, dat het volk liever het bedrijf wilde weggelaten hebben, waarin Masaniello zijne welverdiende straf als muiteling ontvangt. Althans het werd dien avond geheel ten tooneele gevoerd, en met niet weinig goedkeuring vervulde de verdienstelijke Acteur LA FEUILLE den rol van Masaniello. Alle rangen waren vol aanschouwers, en de zaal weërgalmde van handgeklap en geschreeuw, toen Masaniello, op een paard gezeten, door den gangen stoet gevolgd, het tooneel werd rondgevoerd.

Reeds vóór het uitgaan van den Schouwburg waren voor denzelfden eenige volkshoopen vergaderd, waaronder men niets dan „*Liberté*” hoorde mompelen; doch naauwelijks was de Schouwburg uitgegaan, of de

(*) Het grootste Muzijkgezelschap te *Brusfel*.

de menigte verzamelde zich en trok op naar de drukkerij van het dagblad *Le National*, op de *Fosse aux Loups*. Daar gekomen zijnde, begon men de glazen in te werpen, en wilde men de deuren, die goed gesloten waren, met geweld openen: dan dit mislukte; naauwelijks waren de glazen ingeworpen, of men hoorde van alle kanten roepen, *chez LIBRY! chez LIBRY!* (*) dadelijk begaf zich de menigte naar zijne woonplaats, op de straat genaamd *La Madeleine*. Onder een woest geschreeuw begon een hoop van twaalf jongens de glazen in te smijten, ten aanschouwen van eene groote verzameling menschen, waaronder men eenen Heer bespeurde, gewikkeld in eenen mantel, met een masker voor het gezicht en eenen ontblooten degen in de hand, het volk gedurig aanvurende. Dit had ten gevolge, dat die hoop weldra vermeerderde en gedurig aangroeide. Met een woest gejuich werden de deuren van het huis opengegoopen en begaven zich eenigen in hetzelfde, wierpen de meubelen, boeken en papieren uit de vensters op straat, waar ze door den hoop aan stukken geslagen en vernield werden. Hier voldaan zijnde, begaf zich een hunner wat verder de straat op, bij eene verzameling van menschen, die op eenigen afstand ooggetuigen van die plundering waren, en tikte eenen Heer, dien hij voor een' der aanvoerders hield, op den schouder, zeggende: *C'est fini là, où faut-il*

(*) LIBRY BAGNANO, een der voornaamste Redacteuren van het dagblad, *Le National*.

il commencer à présens? (Het is daar gedaan, waar zullen wij nu beginnen?)

Weldra rukten de Jagers de straat *La Madeleine* op, maakten bij den *Kantersteen* front, en marcheerden verder op naar de *Place Royal*, om zich bij het overige gedeelte van hun korps, dat zich reeds aldaar geplaatst had, te voegen, en omsingeld was door eene talrijke menigte volks, uitroepende: *Vive le Roi!* (Leve de Koning!)

Van den kant der Grasmarkt kwamen de Grenadiers op, maakten op den hoek der straat, genaamd *La Putterie*, halt, en marcheerden vervolgens die in, terwijl de plundersaars uitriepen: *Bravo! vive les Grenadiers!* (Bravo! leve de Grenadiers!)

De *Maréchaussées*, onder het bevel van den Generaal ABERSON, rukten insgelijks de straat *La Madeleine* op, reden het huis van LIBRY BAGNARD voorbij, terwijl de toomeloze hoop schreeuwde: „*N'agissez point, on vous laissera tranquille.*” (Handelt niet, men zal u in rust laten,) naar de groote markt.

Tegen twaalf ure verdeelde zich de menigte. Een gedeelte ging verder de straat *La Madeleine* af, naar de Grasmarkt, en overal waar zij de uithangborden van de door Z. M. gebrevetteerden ontdekten, even als de meeste Stads-gaz-lantarens, werden vernield, even als die der Hofleveranciers, onder het geroep van: „*à bas je maintiendrai!*” (weg met ik zal handhaven.) (*). Bij den Hof-apotheker DAN, op de

(*) Het onderschrift van het Koninklijke wapen.

de Grasmarkt, schelden zij eerst beleefdelijk aan en eischten, dat men het wapen zoude wegnemen, hetgeen eerst door den Apotheker geweigerd werd; doch ziende, dat het hem niet baatte, maar dat hij gevaar liep van insgelijks geplunderd te worden, riep hij de menigte uit het raam toe: „*Attendez, je vous aiderai, tiens, le voilà!*” (Wacht ik zal u helpen, ziet daar is het,) en stak het hun toe. Bij *Madame STAPLEAUX, Librairie de S. A. R. le Prince d'Orange*. (Boekleverancier van Z. K. H. den Prins van Oranje) deed men insgelijks zoo, na eerst de glazen te hebben ingeworpen.

Deze troep ging verder op naar de straat genaamd *rue des Buerres*, waar zij eenen wapenhandelaar plunderden, ten einde geweren te krijgen.

Een ander gedeelte rukte *la Place Royale* op, aangevoerd door eenige waandeldragers, die de vanden gordijnen van *LIBRY BAGNANO* hadden gemaakt, en hielden voor de hoofdwacht stil. De Officier der wacht kwam uit, en vroeg hun: „*Qu'est que vous désirez?*” (Wat begeert gij?) waarop slechts met een verward geroep van: *Liberté! Justice!* (Vrijheid! Regt!) geantwoord werd.

De overigen begaven zich naar de straat genaamd *rue de l'Empereur*, naar het Paleis van Justitie, en in een oogenblik waren de glazen der zaal van het Hof van Assises ingeworpen. *A bas VAN MAANEN! Viva DE POTTER!* (Weg met VAN MAANEN! Leve DE POTTER!) was het verward geroep van den dollen hoop.

Nu begaf zich de Kommandant der Stad, WAUTHIER, naar het Stadhuis en liet de *Marchaúsets* te paard opzitten en de stad doorkruisen.

. In den morgen ten vier ure verzamelde zich de reeds sterk aangegroeide menigte plunderaars voor het huis van Zijne Excellentie den Minister VAN MAANEN. Hier begon men weder met de glazen in te werpen, de deuren open te loopen, en de meubelen, onder het geschreeuw van: „*à bas le Ministère, à bas VAN MAANEN,*” op straat te werpen en te vernielen; vervolgens werd het groote gebouw van binnen in brand gestoken. De Stadsoldaten (*Pompiers*) snelden van het Stadhuis met de brandspuiten ter blusfching aan, doch werden door de woedende menigte terug gedrongen, en dus genoodzaakt weder naar het Stadhuis terug te keeren, alsmede het bataljon jagers, dat het volk niet kunnende verdrijven, er op vuurde, hetgeen door hen met geweerschoten en het werpen van steenen beantwoord werd, en wel zoodanig, dat de Jagers zich genoodzaakt vonden naar de groote markt terug te trekken, waar zij door een Luitenant bijeen verzameld en weder naar de *Sablon* opgevoerd werden. Een der Luitenants, ongelukkig door het spoedig terugtrekken achtergebleven, werd door eenige lieden omsingeld, men zette hem het pistool op de borst, zeggende: „*Ordonnez de ne plus tirer sur nous.*” (Gebied dat men niet meer op ons vure); doch de weder aanrukkende Jagers verlostten hem. Vervolgens had er eene kleine schermutseling tus-

schen

schen de Jagers en de muitelingen op de groote *Sablon* plaats, waarbij de Kommandant WAUTTHIER eene ligte kwetfuur ontving en twee Jagers gedood werden. Twee der muitelingen aan de *Sablon*-straat met barricaderen bezig zijnde, werden nedergefchoten en verscheidene andere gekwetst. Onderwijl had er op de groote markt eene kleine revue over de Grenadiers, Maréchausées, Hufaren, enz. plaats, welke naar de groote *Sablon* trokken en het gemeen uit elkander joegen.

Eenige dezer naar de groote markt vlugtende, ontmoetteden daar den Kommandant WAUTTHIER, geheel alleen naar het Stadhuis gaande, dien zij omringden; de épauletten van de schouders rukten en schreeuwden: „*Vous criez, vive la Liberté!*” (Gij zult roepen, leve de Vrijheid!)

De menigte nu verspreid zijnde, ging naar de benedenstad, kreeg daar nieuwen aanhang en trok naar het Gouvernementshuis (*rue aux chiens*) op, wierp daar, even als op de andere plaatsen, de glazen in, haalde de meubelen, papieren en boeken daaruit, die zij met woede vernielde. De Gouverneur ont kwam, met zijne echtgenoot, te naauwernood het dreigend gevaar. Zijne koets werd in gejuich naar de vischmarkt gevoerd en in de *Senne* geworpen. Vervolgens ging de menigte de stad door, onder verward uitroepen van: *Vive la Liberté! Vive le Roi! Vive DE POTTER! Vive NAPOLEON! Vive CHARLES X! Vive POLIGNAC!* enz.

Ten acht ure 's morgens begaven zich eenige

voornamen inwoners naar de kasernen *des Annonciades* en eischten de wapenen der nieuw opgerigte Schutterij (*Garde Communale*), welke men hun te hunner verdediging ter hand stelde.

Nagenoeg ten elf ure 's morgens las men aan het Stadhuis en in de wijken der stad, de volgende Proclamatie :

E E R S T E A F K O N D I G I N G .

Burgemeester en Schepenen aan hunne Medeburgers.

Wanorde heerscht in onze schoone stad, welke ook de reden zijn moge, men moet ze doen ophouden.

Om tot dit doel te geraken, en aan den wensch van de inwoners te voldoen, hebben wij tot de volgende maatregelen besloten :

De troepen zijn verzocht geworden in de kasernen terug te trekken en hebben hunne tuschenkomst in een jammerlijk strijdperk doen ophouden.

Het regt op het gemaal is van heden af aan opgeheven en zal door geene andere belasting van dien aard, onder welke benaming ook, vervangen worden.

Mogten er nog eenige regtmatige verzoeken te doen zijn, dat men zich tot ons rigte; wij zullen onze pogingen bij die onzer brave Medeburgers voegen, ten einde hun eene volkomene voldoening te doen erlangen.

Dan deze maatregelen zullen nuttelos zijn, indien de rust niet hersteld wordt, zij alleen kan de gelukkigste gevolgen te weeg brengen; de wanorde en het bloedvergieten, die geheele huisgezinnen in rouw dompelen, kunnen niets dan ellende te weeg brengen.

Medeburgers! Hooft naar de stem uwer Overheden! Zij waken voor het algemeene welzijn; maar uwe mede-

de-

dewerking is hun volstrekt noodzakelijk; dat elk zijne haardsteden verdedige; dat zich provisonale wachten vormen in elke wijk; dat eene vrijwillige verlichting gedurende den nacht de straten verlichte. Wat ons betreft, wij blijven in het midden der stad (*), en zullen dezen, ons door onzen pligt voorgeschrevenen, post niet eerder verlaten, dan nadat de zoo vurig gewenschte rust weder zal hersteld zijn.

Het is aan de ingezetenen, dat provisonaal de waakzaamheid over de publieke en particuliere eigendommen wordt toevertrouwd. De Overheden roepen daartoe uwe eer en vaderlandstiefde in, waarop zij zich verlaten.

*Gedaan in de Zitting van den Raad op het Stadhuis,
den 26 Augustus 1830.*

(Was get.) L. DELVAUX DE SALVE,
CUYLEN, *Secrétaire*.

De patronilles der Grenadiers en Maréchaussées trokken nog eenigen tijd de stad door, doch begaven zich vervolgens eerst naar de Kazernen, en toen naar de koninklijke Paleizen, om die te bezetten, en voor de woede van het gemeen te beveiligen. Hier en daar hoorde men nog eenige snaphaanschoten, en zag men het gepeupel bij kleine afdeelingen de stad doorkruisen.

Op de *Place de la monnaie* bemerkte men een klein doch sterk gespierd man, die met ontbloote ar-

(*) Hiermede wordt bedoeld, dat de Raad op het Stadhuis, hetwelk in het midden der stad ligt, vergaderd zal blijven.

armen, en eenen sabel boven zijn hoofd zwaaijende, rondliep, uitroepende: „*Je suis Masāniëlle le second.*” (Ik ben Masāniëlle de tweede.)

In het fraaiste Koffijhuis *Caffé Suisse*, nuttigde het gemeen eenige likeuren en ververschingen, en eischte toen, dat men hun bier zoude geven, hetwelk daar niet voorhanden zijnde, niet kon gegeven worden. De hoop meenende dat men het hun weigerde, werd driftig, sloeg de glazen in, en verbrijzelde al de spiegels.

Ten twaalf ure kwamen er reeds verscheidene gewapende lieden op, die de Burgerwacht (*garde Bourgeoise*) zouden uitmaken, welker getal van uur tot uur toenam.

Het gemeen ging naar de Kazerne *St. Elisabeth* genaamd, welke zij wilden plunderen, doch werden door het schieten der soldaten, uit de vensters, terug gedreven.

Nu begon reeds langzamerhand de Burgerwacht (*garde Bourgeoise*), gewapend met geweren, sabels, degens enz., de stad troepsgewijze rond te trekken, en de zamenscholingen uit een te drijven.

Tegen drie ure zag men de Brabandsche vlag van het Stadhuis waaijen, en niet lang daarna trokken de *patrouilles* der Burgerwacht met die vlag in hun midden, de stad rond. Deze vlag is rood, oranjegeel en zwart, zijnde horizontaal aan den stok vastgemaakt. Ook zag men vlaggen met de woorden: „*Garde Bourgeoise, pour la sureté publique.*” (Burgerwacht voor de openbare veiligheid),
met

met het nummer der wijk (*séction*) waartoe zij behoorden.

Elke afdeeling hield hare bijzondere wachthuizen; eenige in Estaminets, andere in de voorportalen der Kerken, enz. Zij bleven den ganschen dag door op de been, en ontwapenden hier en daar eenige troepjes muitelingen; ook rigtten de voornaamste ingezetenen eene garde te paard op, om de Burgerwacht de behulpzame hand te bieden. Het algemeen hoofdkwartier was op het Stadhuis.

Langzamerhand zag men het gemeen zich meer en meer verzamelen, en de straat, genaamd *Berlaimont*, oploopen, naar het huis van den Directeur der Policie, den heer DE KNYFF; spoedig waren de glazen ingeworpen, de deuren opengeloopen, en de menigte drong binnen, wierp de meubelen op straat, waar dezelve door de overigen in brand werden gestoken. Twee zijner rijtuigcn werden uit den stal gehaald, met beddelakens in plaats van vlaggen versierd, en zoo naar de groote markt gevoerd, waar ook deze eene prooi der vlammen werden. Te zelfder tijd was eene andere menigte bezig de glazen bij den Heer Kommandant WAUTHIER in te werpen.

Hierop liep de menigte naar het plein, genaamd *Place de Wallon*, waar de woning van den Heer SCHUURMANS, Procureur des Konings, digt bij ligt, en handelde hier even als bij den Heer DE KNYFF, met uitzondering echter, dat de meubelen niet verbrand, maar vernield werden.

Ook

Ook ontdekte men in het hoogere gedeelte der stad, in sommige straten, dat de steenen uitgebroken waren.

Gedurende dezen dag deden de plundersaars nog aanvallen op de zalen der Tentoonstelling, de koninklijke Paleizen en andere gebouwen, maar werden gelukkig door de steeds aangroeiende Burgerwacht afgeweerd.

De nacht liep tamelijk rustig voorbij. In den vroegen morgen van den 27sten liep het volk buiten de Vlaamsche Poort, naar de fabrieken van de Heeren BASSE, BOSDEVEX en REY, vernielde daar de werktuigen, die, zoo zij voorgaven, vele menschen van bestaan beroofden, en dus schadelijk waren.

Nu liepen er geruchten, dat men te *Forêt* en *Anderlecht* even als te *Brusfel* handelde, met de woonhuizen te plunderen.

Aan de fabriek van den Heer PRÉVENIÈRE, alwaar vijftien honderd menschen dagelijks arbeiden, bemerkte men eenen man, die beproefde deze fabriek in brand te steken, doch hij werd door de waakzaamheid der parrouille van de Burgerwacht verhinderd, die op hem vuurde, ligt kwetste, en in verzekerde bewaring nam.

De volgende Afkondiging werd er dien morgen gedaan :

AF-

A F K O N D I G I N G.

Burgemeester en Schepenen der stad Brusfel.

Overwegende, dat om de goede orde door de Burgerwacht (*garde Bourgeoise*), die zich op den dag van gisteren, uit eigene beweging, heeft zamengesteld, te handhaven, elk goed burger hieraan dient deel te nemen, ten einde de middelen te vermeerderen, om de Burgerwacht welke reeds gisteren in werking was, te helpen verligten.

Noodigen alle Burgers van *Brusfel* uit, om zich te wapenen, en zich te vervoegen bij de Kapiteins hunner respective wijken, welker namen hieronder volgen, ten einde ingeschreven te worden op de naamrol der Burgerwacht en het onderscheidend teeken te dragen, hetwelk door de Burgerwacht is aangenomen, te weten: het dragen van het numero hunner wijk (*section*) voor den hoed.

Kommandant en Chef BARON VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, *Tweede Kommandant* MAJoor VAN DER SMISSEN, *Majoor*s. 1. HOTTON, Kommandant der Burgerwacht te paard, 2. GAY, *Tweede Kommandant* der Burgerwacht te paard, 3. FLEURY DU RAY, 4. PLENTINCKX JANSSENS, 5. JEAN PALMAERT, 6. DE GRAAF DE BOCARMÉ, *Adjutant Majoor*, 7. GRAAF VAN HOGENDORP, *Adjutant Majoor*, 8. BARON FREDERIC DE SÉCUS, *Adjutant Majoor*.

Generaal Adjudanten, PROSPER DE BRABANDER, BARON DE FELNER, CHARLIERS D'ODOMONT, MAXIMILIEN DELFOSSE, ADOLPHE HAUMAN, PLAISANT, *Advocaat*, EDUARD STEVENS, *Advocaat*, VLENINCKX, *Med. Doct.*
Ka-

<i>Kapiteins</i>	1.	Wijk VAN GELDER PARYS.
	2	„ BASSE.
	3	„ E. GOFFIN.
	4	„ BLAES.
	5	„ HAGEMANS.
	6	„ F. MEEUS.
	7	„ LATOUR.
	8	„ MICHELIS.

Brusfel, 27 *Augustus* 1830.

De Kommandant,

(Get.) BARON EM. DE HOOGVORST.

Ten tien ure rukten de plundersaars de aanstalten der illuminatie, die bij gelegenheid van 's Konings verjaardag in het Park gemaakt waren, omver, en sleepten die stukken in het midden van hetzelfde, op de plaats genaamd *Bassin Vert* bijeen. Vervolgens braken zij de schuur af, waarin men de glazen der illuminatie en verdere benoodigdheden geborgen had, sleepten ook die stukken naar het midden van het Park en sloegen de glazen en hetgeen zich verder in die schuur bevonden had, kort en klein, en staken toen al het houtwerk in den brand, hetgeen tot twee ure in den middag voortbrandde. Gelukkig werden geene der boomen door de vlam aanmerkelijke schade toegebracht.

Ten twee ure rukte de Burgerwacht het Park binnen en verjoeg de menigte.

Des avonds ten zeven ure had er eene kleine schermutseling tusschen de Burgerwacht en het gepeupel plaats, welke laatsten de Burgerwacht wilden ont-

ontwapenen. Der Burgerwacht tuschenkomst van twee sterke patrouilles gelukte het hunne medeburgers te ontzetten en het gemeen op de vlugt te jagen, hetwelk drie dooden en verscheidene gekwetsten achterliet.

In den loop van dezen dag bood zich nog eene groote menigte ter inschrijving in de Burgerwacht aan, doch kon, uit gebrek aanwapenen, niet dadelijk geplaatst worden, kreeg echter order om bij nadere oproeping terstond op te komen. Men telde toen reeds nagenoeg 8000 maninggeschrevenen. Des nachts ten twaalf ure kwam de Adjudant van Z. K. H. Prins FREDERIK aan, en werd dadelijk door de Burgerwacht naar het Stadhuis geleid.

Op den 28sten had er reeds 's morgens eene groote verwarring plaats, dewijl er geruchten liepen dat verscheidene troepen militairen in aantogt op *Brussel* waren, en men raadpleegde reeds over het maken van *Barricaden*. De Kommandant der Burgerwacht liet de volgende dagorder uitvaardigen:

D A G O R D E R.

De Heeren Kommandanten der onderscheidene wijken (*Sections*) worden verzocht de naamrollen der Kompagniën, Officieren, Onderofficieren en Soldaten op te maken en daarvan een afschrift aan den Kommandanten-Chef te zenden.

Ook worden zij verzocht er eene lijst bij te voegen der personen en hunner respective bedieningen, die

B

nog

nog geen deel aan de Burgerwacht genomen hebben en zich gaarne daarin geplaatst zagen.

Tot het aflossen der op heden bestaande posten, en opdat men zich middelerwijl een genoegzaam getal wapenen zal kunnen aanschaffen, zal het noodig zijn twee lijsten op te maken. De eene inhoudende de namen der personen om af te lossen, de andere inhoudende de namen, der personen welke de wacht op nieuws betrekken, en aan wie de wapenen tot het voortzetten der dienst worden toevertrouwd, ten einde degenen, die eigenaars der wapenen zijn, dezelve naderhand kunnen terug eischen.

De eerste lijst zal in handen van den Kommandant-en-Chef gesteld worden.

Door deze vereenigde middelen zal men gemakkelijk eene geregelde dienst daarstellen.

De Heeren Kommandanten der wijken worden verzocht, elken morgen ten acht ure eenen Onderofficier bij den Staf (*Etat-Major*) te zenden, met een rapport van het gebeurde in de afgelopen 24 uren.

Ten twaalf ure zullen zij de bevelen bij den Kommandant gaan ontvangen.

Des avonds ten zes ure zullen zij door eenen der Onderofficieren het wachtwoord doen halen.

De Heer Kommandant der wacht te paard wordt verzocht, voor zoo verre het hem aangaat, zich naar den inhoud van deze dagorder te gedragen.

Brussel, 28 Augustus 1830.

De Kommandant-en-Chef.

(Was get.) BARON VAN DER LINDE N'HOOGVORST.

Deze werd gevolgd van twee Afkondigingen,
wel-

welke dienden om het volk, wegens het aanrukken der troepen, gerust te stellen, luidende als volgt:

AFKONDIGING.

Inwoners van Brusfel!

Het gerucht is verspreid geworden, dat er troepen op *Brusfel* aanrukken. De Kommandant der Burgerwacht haast zich, u te berigten, dat er door de hooge militaire Overheden bevelen gegeven zijn, ten einde het intrekken te beletten en die troepen te doen stilstaan.

De veiligheid der stad *Brusfel* blijft dus uitsluitend toevertrouwd aan de brave Burgerwacht die tot heden toe zoo wel haren pligt vervuld heeft.

Eenigen der voornaamste inwoners zullen zich als afgevaardigden naar *den Haag* begeven. In afwachting van hunne terugkomst zullen de militairen, die in het hoogste gedeelte der stad gelegerd zijn, geheel buiten werking blijven.

De Officieren der Burgerwacht hebben op hun *woord van eer* beloofd, de militairen te doen ontzien.

Brusfel, 28 Augustus 1830.

De Kommandant der Burgerwacht.

(Was get.) BARON VAN DER LINDEN D'HOOGVORST.

AFKONDIGING.

Wij *Generaal-Majoor*, *Graaf van Bylandt*, Kommandant-en-Chef der troepen in de Provincie *Zuid-Brabant*,

B 2

doen,

doen, in overeenstemming met de andere militaire Overheden dezer stad, het volk weten :

Dat wij met de voornaamste Opperhoofden der Brusselsche Burgerwacht (*Garde Bourgeoise de Bruxelles*) zijn overeengekomen, dat de troepen, die dezen dag binnen *Brusfel* verwacht werden, NIET ZULLEN INKOMEN, zoo lang de inwoners dezer *residenzie* de Burgerlijke Overheden zullen ontzien en de goede orde zullen blijven handhaven; die goede orde, welke de voornaamste Opperhoofden der Burgerwacht zich verbinden te blijven handhaven ten algemeenen belange voor het geluk van elken Burger.

Algemeen Hoofdkwartier te Brusfel, den 28 Augustus 1830.

De Kommandant-en Chef voornoemd.

(Was get.)

GUILL. COMTE DE BYLANDT.

De Brabandsche kokarde en driekleurige linten werden reeds menigvuldig gedragen. De posten, anders door de militairen bezet, waren reeds door de Burgerwacht vervangen, uitgezonderd eene voor het gevangenhuis, *Le Petit Carme*, welke nog door de militairen waargenomen werd, dan op verzoek van den Heer *Kommandant-en-Chef* der Burgerwacht, werd dezelve ingenomen en door de Burgers bezet. De militairen lagen nu rondom de Koninklijke Paleizen gebivouaqueerd en rondom hen heen waren wachten der Burgers, die hun beletteden de stad door te gaan; zelfs zoodanig, dat, wanneer eenige manschappen levensmiddelen gingen halen, zij altijd door eenige Burgers geëstorteerd waren.

Des

Des avonds ten zes ure had er eene vergadering op het Stadhuis plaats, onder voorzitting van den Baron DE SÉCUS, Lid der Staten-Generaal; bestaande uit onderscheidene Leden der Burgerwacht, Advokaten, Kooplieden, Fabrijkanten, enz. waarin besloten werd, den Koning het volgende *adres* aan te bieden, door middel van de Heeren *Baron J. D'HOOGVORST, Graaf F. VAN MÉRODE WESTERLO, GENDEBIEN, F. DE SÉCUS, Lid der Staten uit Henegouwen en PALMAERT, (den Vader) Koopman.*

ADRES AAN ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING.

SIRE!

De ondergeteekenden, uwe nederige en getrouwe onderdanen, nemen bij dezen de vrijheid, om in de tegenwoordige moeilijke omstandigheden, waarin zich de stad *Brusfel* en andere steden van het Koninkrijk bevinden, aan Uwe Majesteit vijf hunner medeburgers af te zenden, de Heeren *Baron J. D'HOOGVORST, Graaf F. DE MÉRODE, GENDEBIEN, F. DE SÉCUS en PALMAERT (Vader)*, om aan Uwe Majesteit voor te houden, dat nimmer in eene voortgelijke crisis de goede inwoners meer de achting van Uwe Majesteit en de algemeene erkentenis verdienden. Zij hebben, door hunne vastheid en moed, in drie dagen tijds, de dreigendste gisting doen bedaren en de grootste wanorde doen ophouden. Maar, Sire! zij kunnen het voor Uwe Majesteit niet ontveinzen, de ontevredenheid heeft diepe wortelen geschoten, overal gevoelt men de gevolgen van het schadelijk systeem, door Ministers gevolgd, die noch onze wenschen noch onze behoeften kenden.

B 3

He.

Heden, meester eener opschudding, verzekert niets de goede inwoners van *Brussel*, dat, indien men de natie niet bevredigd, zij niet de slagtoffers hunner pogingen worden. Zij smeeken u dus, Sire! bij al de edele gevoelens, die in het hart van Uwe Majesteit gloeijen, hunne kreten te hooren en aldus een einde aan hunne regtmatige klagten te maken.

Vol vertrouwen op de goedheid en regtvaardigheid van uwe Majesteit, hebben zij slechts hunne medeburgers aan U afgezonden, om de aangename verzekering te hebben, dat de grieven, waarover men zich klaagt, zoo spoedig als dezelve bekend zullen zijn, ook hersteld mogen worden.

De ondergeteekenden zijn overtuigd, dat een der beste middelen, om tot dit doel te geraken, de spoedige bijeenroeping der Staten Generaal zal zijn.

Brussel, den 28 Augustus 1830.

(Geteek.) **BARON EM. D'HOOGVORST**, **BARON DE SÉCUS**,
A. J. 'MOIJARD, *Majoor der Burgerwacht*, **GRAAF**
WERNER DE MÉRODE, **FRED. DE SÉCUS**, *Lid der*
Staten van Henegouwen, **F. MICHEL**, *Kapitein der*
Achtste Sectie, **GRAAF DE DALAINOGARDE**, **F. OH**
DEN BOSCH, *Fabriekant*, **E. STEVENS**, *Advocaat*,
E. DUCPÉTAUX, *Advocaat*, **L. JOTTRAND**, *Advocaat*,
J. PLAISANT, *Advocaat*, **JEAN PALMAERT**
(Zoon), *Majoor der 5e en 6e Sectien*, **J. VAN DER**
LINDEN, *Notaris*, **E. VAN DER LINDE**, *Advocaat*,
PALMAERT (Vader), *Koopman*, **A. VAN DER MER-**
REN, *Majoor der 1e en 2e Sectien*, **ROUPPE**, *Oud*
Maire der Stad, *Luitenant der 5^e Sectie*, **GRAAF**
CORNET DE GOES, *Lid der Staten Generaal*, **P.**
LESBROUSSARD, *Professor*, **A. BOSCH**, *Advocaat*,
CHARLIERS DODOMOND, *Generaal Adjutant*, **WLE-**
MINCKX,

MENCKX, *Med. Doctor*. GRAAF CH. DANDELLOT, *Luitenant*, J. B. GHIESBRECHT, *Luitenant*, BARON F. DE WYKERSLOOT, GRAAF FILIX DE MÉRODE *Garde*, BARON J. D'HOOGVORST, *Oud Maire van Brusfel, en Lid der Provinciale Staten*, J. VAN DELFT, *Rentnier*, MAX. DELFOSSE, *Koopman*, GRAAF DE BOCARME, *Adjutant*, GENDEBIEN, *Advocaat*, G. HAGEMANS, *Kapitein der 5e Sectie*, BARON DE SÉCUS, *Lid der Staten Generaal*, SYLVAIN VAN DE WEYER, *Advocaat en Bibliothecaris*, J. DE WYKERSLOOT, *Kapitein*, FLEURY DURAY, *Majoor*, HUYSMAN D'ANNECROIX, *Lid der Staten Generaal, Garde*, VAN DER SMISSEN, *Tweede Kommandant*, F. MASHENS, *Eigenaar*, PLETINCKX, *Majoor*, PLETINCKX, *Luitenant - Kolonel*, HAUMAN, *Advocaat*, HOTTON, *Kommandant der Garde te paard*.

De Poorten der stad waren allen gesloten, men konde vrij naar buiten gaan, doch er niet weder inkomen.

Verders liep die dag en de volgende nacht zeer rustig af. Des nachts heeft men slechts een geweerschot gehoord.

Zondag den 29sten hadden de Godsdienst-oefeningen in sommige R. K. Kerken plaats. In den loop van den dag werden nog vele menschen in de Burgerwacht aangenomen, en formeerde men tevens eene artillerie voor de twee stukken geschut, welke men op de plaats binnen het Stadhuis had nedergezet.

Die dag leverde geene bijzonderheden op, en de nacht even als de morgen van den 30 Augustus liep rustig en stil af.

In de voorsteden van *Brusfel* hield men zich mede onledig met het oprigten eener Burgerwacht, vooral te *St. Jofse ten Noode* en *Molenbeek* was dezelve reeds zeer wel georganiseerd.

Binnen *Brusfel* zag men hier en daar papiertjes aangeplakt, met de woorden: „ÉGALITÉ, LIBERTÉ PARTOUT,” (gelijkheid, vrijheid overal). Voorts werden de navolgende Proclamatiën afgekondigd en aangeplakt.

A F K O N D I G I N G.

Dappere Spitsbroeders!

Gij hebt door uwe standvastigheid de orde en rust in uwe stad hersteld; gij hebt u, om uw Vaderland, verdienstelijk gemaakt. Maar terwijl gij onder de wapenen waart, ter verdediging uwer haardsteden, en der algemeene vrijheid, zoo was het onze pligt, den Koning de waarheid bekend te maken. Eene Deputatie, zamengesteld uit vijf Burgers, te weten: GRAAF FELIX DE MÉRODE, PALMAERT (Vader), FREDERIK DE TACUS, GENDEBIEN, BARON JOSEPH D'HOOGVORST, door uwe voornaamste opperhoofden benoemd, is naar 's *Gravenhage* vertrokken. Zij zal den Koning een adres aanbieden, hetwelk bekend, en aan uwe respectieve Kapiteinen zal worden uitgedeeld.

Medeburgers! gaat, in afwachting van hare terugkomst, voort, de veiligheid der stad te bewaken. Is het noodig, dat ik, na alles wat gij reeds gedaan hebt, u nog aanbevele, om op uwe posten, en onder de wapenen te blijven?

Van het Hoofdkwartier op het Stadhuis te *Brusfel*, den 30 Augustus 1830.

De Kommandant-en-Chef der Burgerwacht,

(Get.) BARON VAN DER LINDEN D'HOOGVORST.

DAG.

D A G O R D E R.

De Kommandant-en-Chef der Burgerwacht aan zijne Medeburgers.

Waarde Medeburgers!

Getroffen door de *getrouwheid*, orde en ijver, welke gij onvermoeid blijft betoonen van het begin onzer onlusten, gevoel ik levendig, dat ik verschuldigd ben u te betuigen, hoe gelukkig ik ben van aan uw hoofd geroepen te zijn.

Het ophouden der wanorde, met zoo veel voorzigtigheid en vastheid, en na een bewonderenswaardig geduld van acht en veertig uren vastgesteld. De geheele in orde brenging der Burgerwacht, doen de vermoeijenissen en het waken, welke gij, gedurende verscheidene dagen uitgestaan hebt, verminderen.

Volhardt in uw eervol gedrag, en bedenkt, mijne waarde Médeburgers! dat gij de heiligste aller pligten vervuld, de handhaving der algemeene vrijheden en de bewaring uwer haardsteden.

Brusfel, den 30 Augustus 1830.

De Kommandant-en-Chef.

(Was get.) BARON VAN DER LINDEN D'HOOGVORST,

HET MINISTERIE VAN DEN WATERSTAAT,
NATIONALE NIJVERHEID EN KOLONIEN.

BERIGT VOOR WERKLIEDEN.

Alle personen, die zonder werk zijn, worden bij dezen berigt, dat zij zulks kunnen bekomen aan het uit-

B 5

gra-

graven van het Kanaal van *Charleroy* (*), bijzonder tusschen *Brusfel* en *Hall*, waar zij op de voordeeligste wijze en de beste voorwaarden kunnen geplaatst worden. Te dien einde vervoegde men zich te *Brusfel* bij Mr. THOREL, bij de Ninovensche poort, te *Hall* bij VISEUR, te *Felay* bij DE CLERCQ, te *Seneffe* aan het Kantoor van Aandemingen, te *Guy* bij LATOUR en te *Dampierij* bij REBEYROLLE.

De Onder-Inspecteur.

(Was geteekend) J. B. VIFQUIN.

D A G O R D E R.

Generale Staf. BARON EM. D'HOOGVORST, Kommandant-en-Chef, eene driekleurige sjerp met franjes

BARON L. VAN DER SMISSEN, Tweede Kommandant, driekleurige sjerp zonder franjes.

RIDDER HOTTON, Kommandant der Burgerwacht te paard, driekleurige sjerp zonder franjes.

RIDDER PLETINCKX, Luitenant-Kolonel der Burgerwacht, driekleurige sjerp zonder franjes.

VAN DER STEEN, Kommandant der Artillerie, driekleurige sjerp zonder franjes.

Majoors. GRAAF VAN DER MEEKEN, behoorende tot de 1 en 2 Sectie, driekleurige sjerp met franjes.

FLEURY DURAY, behoorende tot de 3 en 4 Sectie, idem.

JEAN PALMAERT, ——— 5 en 6 ——— idem.

RIDDER MOYARD, ——— 7 en 8 ——— idem.

VAN GAMEREN, ——— Burgerwacht, idem.

Ad-

(*) Van *Brusfel* naar *Charleroi* wordt een nieuwe vaart gemaakt, waaraan men in het jaar 1829 een begin maakte.

Adjudanten. MAX, DELFOSSE, behoorende aan het Algemeen Hoofdkwartier, driekleurige strik op den aanmet franjes.

CHARLIER DODOMONT, idem. idem. idem.

ISIDORE PLAISANT, idem. idem. idem.

JOSEPH NICOLAI, idem. idem. idem.

EDOUARD STEVENS, behoorende tot de 1 en 2 Sectie, idem.

OP DEN BOSCH, ——— 3 en 4 ——— idem.

PROSPER DE BRABANDER, ——— 5 en 6 ——— idem.

VLEMINCKX, ——— 7 en 8 ——— idem.

A. HAUMAN, behoorende bij de Kolonel-Kommandant der Burgerwacht te paard, idem.

Kommandanten der Sectiën. VAN GELDER-PARYS, driekleurige sjerp kruislings over de regter-schouder.

BASSE

LOUIS FALISSE

BLAES

HAGEMANS

idem. idem. idem.

PROSPER ANOUL

PROFT

MICHIELS

De Kapiteinen der Kompagniën zullen een strik op den arm dragen, waarop eene geplooid rosette.

De 1ste en 2de Luitenants de strik glad op den linkerarm en de Adjudepts glad op den regter-arm.

De Kommandant-en-Chef heeft het volgende Besluit genomen. Er is een Raad benoemd, behoorende bij den Staf (*Etat-Major*) van de Burgerwacht, zamen- gesteld uit de Heeren

ROUPPE, Oud-Maire van *Brusfel*, driekleurige sjerp zonder franjes.

SYLVAIN VAN DE WEYER, Advocaat, idem.

P. LE BROUSSART, *Profesfor*, idem.

L. VAN

E. VAN DER LINDEN, Advocaat,

idem.

TEICHMAN, Ingenieur-en Chef,

idem.

De sjerpen worden aan het Hoofdkwartier uitgedeeld.

Brusfel, den 30 Augustus 1830.

De Kommandant-en-Chef der Burgerwacht.

(Was get.) BARON VAN DER LINDEN D'HOOGVORST.

In den morgen van den 31sten werden nog van wege het Stedelijk Bestuur de volgende Proclama- tiën, opzigtelijk de Werklieden afgekondigd:

Burgemeester en Schepenen.

Aan de werklieden alle middelen willende verschaffen om zich nuttig te maken, hebben besloten:

1. De werklieden, die werk begeeren, kunnen zich vervoegen aan de Vaart.

2. Te rekenen van primo September, wordt er voor de uitgraving van vierkante elke el aarde of modder, uit de binnenhaven der Stad, 14 cents uitgelooft.

Voor het vervoeren van deze aarde of modder, op eenen afstand van 30 ellen gelijkvloers of 20 ellen op- loopend, 60 cents.

3. De werklieden zullen iederen dag 75 cents op afrekening van hunnen arbeid ontvangen.

De geheele afrekening zal elken zaterdag gehouden worden, alsmede de betaling dier werklieden.

4. De Heeren KEYMOLEN, DANSAERT, ENGELS en CHRETIEN DANSAERT, zijn benoemd tot Kommisfarissen en worden verzocht de werklieden te besturen volgens de Instructiën, door den Ingenieur gegeven.

Gedaan op het Stadhuis, den 31 Augustus 1830.

(Was geteekend)

L. DE WELLENS.

Ter Ordonnantie van dezelve:

(Was geteekend)

P. CUYLEN, *Secretark.*

Bur-:

Burgemeester en Schepenen besluiten bij dezen :

Dat, te rekenen van heden, de werklieden, in *Brussel* woonachtig, *ALLÉÉN* zullen worden toegelaten aan de werkzaamheden van de Vaart en de Wallen. (*Boulevards*).

Gedaan op het Stadhuis, den 31 Augustus 1830.

(Was geteekend) L. DE WELLENS.

Ter Ordonnantie van dezelve.

(Was geteekend) P. CUYLEN, *Secretaris*.

Door de rust, die er thans heerschte, en het weder geregeld inkomen der levensmiddelen (het was nu weder geoorloofd, de stad in en uit te gaan door de kleine deuren bezijden de Poorten), welke als naar gewoonte op de markten te koop gesteld werden, waagden het verscheidene ingezetenen hunne winkelhuizen weder te openen; de Burgerwacht patrouilleerde nog gedurig door de stad, doch minder talrijk dan den vorigen dag. De Diligences van *Luik* bragten eenige kisten met geweren aan, zoo men zeide, twee duizend stuks. Deze werden van de Diligence, geëscorteerd door eene patrouille der Burgerwacht, naar het Stadhuis, in het algemeen hoofdkwartier gebragt, en uitgedeeld aan die Burgers, welke reeds ingeschreven, doch tot eene nadere oproeping terug gewezen waren.

Ten elf ure in den morgen kwam de Heer van CRUYKENBOURG, Aide de Camp van Z. K. H. den Prins van Oranje, op het Paleis aan, (zijnde Zijne Hoogheid eerst kort te voren op het Paleis te *Laken* aangekomen) met eene *Depêche* aan den BARON

VAN

VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, waarna kort daarop eene Kommissie, zamengefeld uit de Heeren D'HOOGVORST, VAN DER SMISSEN, HOTTON, GRAAF VAN DEN BURCH, ROUPPE EN SYLVAIN VAN DE WEYER de stad verlieten, om zich naar *Laken*, op het Paleis van Z. M. den Koning te begeven, ten einde Z. K. H. den Prins te verzoeken binnen *Brusfel* te komen.

Groot was het ongeduld, waarmede men de terugkomst der genoemde Kommissie afwachtte, en wat den uitflag hunner zending zoude wezen. Weinigen slechts was het bekend, dat Z. K. H. zich reeds te *Laken* bevond, daar zij meende, dat Zijne Hoogheid nog te *Vilvoorden* was; van daar, dat men, toen het ongeduld ten hoogste gestegen was, hier en daar door het volk hoorde uitroepen: „*A Vilvoorden! A Vilvoorden! allons délivrer nos députés! (naar Vilvoorden! naar Vilvoorden! laat ons onze Afgevaardigden verlossen!)* in den waan zijnde, dat men de Kommissie aldaar gevangen had gehouden.

Ten vijf ure eindelijk werd hun wensch bevredigd, en kwamen de Afgevaardigden terug, welke nog dien avond ten tien ure, het volk den uitflag hunner zending, door de volgende Proclamatie bekend maakte, die van het balcon voor het Stadhuis afgelezen, en den volgenden morgen aangeplakt werd.

AF-

A F K O N D I G I N G.

Medeburgers!

De Kommandant-en-Chef der Burgerwacht verzocht zijnde zich te vervoegen aan het verblijf van Z. K. H., heeft zich derwaarts begeven, begeleid door de Heeren BARON VAN DER SMISSEN, den Ridder MOTTON, GRAAF VAN DEN BURCH, ROUPPE en SYLVAIN VAN DE WEYER, na aldaar aan de Prinsfen ons verlangen te hebben te kennen gegeven, Hunne Hoogheden *alleen* binnen de muren onzer stad te zien, heeft hij de verzekering verkregen, dat de troepen niet zouden binnenkomen, alvorens hij op de onderstaande voorstellen geantwoord zoude hebben. Intusschen hebben H. H. K. K. H. H. met Hunne intrede binnen *Brusfel*, voorwaarden verbonden, welke zich de Kommandant-en-Chef noch de Leden van den Raad, welke hem vergezelden, bevoegd oordeelden toe te staan, zonder alvorens den algemeenen wensch des volks geraadpleegd te hebben, door middel eener *Proclamatie*, door de Prinssen zelven gevraagd.

Dien ten gevolge, acht zich de Kommandant verplicht, ter voldoening van hetgene hij zijnen Medeburgers verschuldigd is, het volgende Stuk, door de beide Prinssen onderteekend, bekend te maken:

„ Gij kunt de brave Burgerij van Brusfel melden,
 „ dat de Prinssen voor de poorten dezer Stad zijn, en
 „ allen, die tot hen komen willen, met opene armen zullen ontfangen. Zij zijn geneigd, de Stad in te treden, omringd van dezelfde Burgerij, en gevolgd van de militaire magt, met oogmerk, om de moeilijke dienst der waakzaamheid te verligten, tot op dezen
 „ oogen-“

„ oogenblik door de Burgerij verrigt , zoodra de kleuren
 „ en vlaggen , die niet wettig zijn , afgelegd zullen
 „ worden , en de teekens , die eene verdoemde menigte
 „ verwijderd heeft , weder zullen worden geplaatst .”

(Was geteekend) WILLEM , PRINŠ VAN ORANJE.

FREDERIK , PRINŠ DER NEDERLANDEN.

Er is besloten geworden , dat een zeker getal Leden
 der Burgerwacht , als Afgevaardigden naar de Prinzen
 zullen gezonden worden , ter verkrijging van verande-
 ringen in de vorenstaande voorwaarden , en dat de Sec-
 tiën vervolgens verzocht zouden worden , eene depu-
 tatie van vijf en twintig man aan het Hoofdkwartier te
 zenden , op een nader te bepalen uur.

Brusfel , den 31 Augustus 1830.

De Kommandant-en-Chef der Burgerwacht.

(Get.) BARON EM. VAN DER LINDEN D'HOOGVORST.

Nog voor de bovenstaande Proclamatie afgekondigd werd , begon men aan het versperren der poorten. De *Laken- of Willems-Poort* lag het eerst aan de beurt. Eene groote steenkolenkar werd voor de hekken omgeworpen , eene groote mehigte boomen van het plein voor de poort , alsmede van de schoone *Boulevards* (wandeling op de wallen) , werden omgehouden en op en om de kar gelegd , de keijen uit de straten gebroken en daarmede de ruimte tusschen de boomen en de kar aangevuld. Vervolgens al wat men slechts konde bekomen om den ingang door de poort te beletten , als: hout , steenen , ijzer , gewigten , enz. werd zoowel door vrouwen en knapen , als door mannen aangebragt.

Dit

Dit gedaan zijnde, ging dezelfde bende naar de brug, welke daar dicht bij over de *Senne* ligt, versperde die insgelijks met balken, die zij van een naburig huis, hetwelk men bezig was op te bouwen, afhaalden en door de ijzeren leuninghen heen plaatsten.

In de *Lakenstraat* nam men van plaats tot plaats de steenen uit de straat en legde die op hoopen, om het doortrekken van artillerie te verhinderen; ook bemerkte men eenige burgers, die de steenen mede in de huizen namen en op de bovenste verdieping bragten.

De voornaamste straten werden insgelijks van plaats tot plaats opgebroken en de uiteinden verschanst, gelijk mede de andere poorten.

Het volk, hiermede bezig, schelde bij de inwoners aan ter verkrijging van ijzeren gereedschappen om de steenen uit te breken en geld om bier te koopen, dat in geene geringe hoeveelheid gebruikt werd.

Hiermede was men tot ruim elf ure bezig.

De patrouilles der Burgerwacht gingen in grooter getal en veel sterker rond. Met zorg en kommer zag men den volgenden dag te gemoet.

Ten twaalf ure kwam met niet weinig moeite de tweede Commissie van de Prinsen weder binnen, uit hoofde der *Barricaden* (versperringen), welke men in hare afwezigheid daargesteld had.

Zij bestond uit de Heeren *Baron DE SÉCUS, Lid der Staten-Generaal; Majoor VAN DER SMISSEN;*

C

Prins

Prins DE LIGNE; MAX. DELFOSSE; MICHIËLS, Kapitein der Sectie; TEICHMAN, Ingenieur.

Den volgenden dag, zijnde Woensdag de 1ste September, deed zij reeds vroeg in den morgen door de navolgende Proclamatien, den uitslag harer zending bekend maken.

A F K O N D I G I N G.

Z. K. H. de PRINS VAN ORANJE zal heden, vergezeld van Hoogstdezelfs Staf (*Etat-Major*), en zonder troepen binnen deze Stad komen.

Zijne Hoogheid verzoekt de Burgerwacht ten geleide.

De Afgevaardigden hebben zich voor de veiligheid van Hoogstdezelfs perfoon verbonden, en voor de vrijheid, die Zijne Hoogheid zal hebben, om met de Burgerwacht de Stad in te komen, of om terug te trekken, indien Z. H. zulks gepast oordeelde.

D A G O R D E R.

De Heeren Sectie-Kommandanten worden verzocht zich op heden, ten tien ure precies, met al hunne manschappen, *gewapend en in de beste kleeding (tenue)* op de groote markt voor het Stadhuis te begeven, ten einde, na zich aldaar in twee gelederen van slagorde gesteld te hebben, Z. K. H. den PRINS VAN ORANJE te gemoet te trekken. Op iederen post zal men slechts een kleine wacht terug laten.

De dienstdoende Major.

(Was get.) L. C. A. VAN DER MEERE.

In den nacht was het rustig gebleven, zoodat de meeste winkels weder geopend werden, offchoon

er

er nog geen de minste handel gedreven werd, dan alleen in die winkels, waar men dagelijksche behoeften verkocht. Weldra zag men eene menigte wandelaars, zoowel door belangstelling als door nieuwsgierigheid gedreven, zich naar de groote markt begeven, alwaar de geheele Burgerwacht, die der voorfteden er onder begrepen, ten tien ure onder de wapenen kwamen, om, volgens de afgekondigde dagorder, Z. K. H. den PRINS VAN ORANJE in te halen.

Ten 11½ ure marcheerde de Burgerwacht op, den weg nemende naar de Laken-poort, ging die uit, den grooten weg op tot aan de herberg genaamd *Le Perche* (de Staak). Eene menigte aanschouwers volgde en de achtergeblevene bewoners plaatsten zich allen voor de ramen hunner huizen.

Eene dubbelde rij der Burgerwacht was van genoemde herberg tot ver in de Stad bij de kerk *Le Finisterre* geplaatst.

Ten een ure kwam Zijne Hoogheid te paard aanrijden, gevolgd van vier Adjudanten, sprak tot eenige Leden der Burgerwacht en trok, door hen begeleid, de poort binnen. Zijne Koninklijke Hoogheid wilde de straat naar Hoogstdezelfs Paleis oprijden, dan werd door de wacht naar de groote markt opgeleid.

Het gewoel der verzamelde menigte was zoo groot, dat de trein niet dan met moeite en zeer langzaam voort kon; nu en dan hoorde men het geroep van „*Vive le Prince! Vive la Liberté! A*

bas van MAANEN!" (Leve de Prins! Leve de Vrijheid! Weg met van MAANEN!)

Een Franschman, in *Brusfel* woonachtig, riep mede „*Vive la Liberté!*” en werd daarop door eenen vreemdeling gevraagd: „*Mais, Monsieur! où sont donc vos fers?*” (Maar, Mijnheer! waar zijn dan uwe ketenen?)

Aan de groote markt gekomen, werd dit plein rondom met wachten afgezet. Z. K. H. steeḡ even voor het Stadhuis van het paard, sprak met eenige Leden der aldaar op het Stadhuis vergaderde Commissie der Overheden, zette zich vervolgens weder te paard, en reed in vollen galop door de *rue des Violes*, sprong met paard en al over eene aan het einde dier straat gemaakte versperring, en reed langs het Paleis van Justitie verder op naar Hoogstdezelfs Paleis. Weldra volgden ook de Adjudanten en de Burgerwacht te paard, die te voet nam eenen anderen weg, langs de straat *la Madelaine* naar de *Place Royal*, van waar elke *Sectie* weder naar hare wijk terug trok. Bij de *rue de l'Hôpital*, welke Z. K. H. doorreed, stond eene schildwacht; deze den Prins ziende aankomen, legde het geweer op Z. K. H. aan, gelukkig echter, dat deze vergisling vroegtijdig genoeg door eenen Officier bemerkt werd, die dadelijk de wacht in het geweer deed komen.

In het Paleis aangekomen zijnde, inspecteerde Z. K. H. de daar liggende militairen en werd door hen met zeer veel geestdrift ontyangen. Deze troepen, welke bijna acht dagen onder den blooten hemel had-

hadden doorgebracht, waren even vóór het aankomen van den Prins in de Paleizen getrokken en lagen toen op de binnenplaatsen *gebivouaqueerd*. De dag ging verder rustig voorbij. Omstreeks zeven ure des avonds werd de navolgende Proclamatie afgekondigd en aangeplakt:

AFKONDIGING VAN Z. K. H. DEN PRINS VAN ORANJE.

IN NAAM DES KONINGS.

Inwoners van Brussel!

Met vertrouwen heb ik mij in uw midden begeven.

Mijne veiligheid is door uwe regtschapenheid geheel verzekerd.

Aan uwe zorg is men het herstel der orde verplicht; het behaagt mij dezelve te erkennen en u daarvoor, in naam des Konings, dank te betuigen.

Vereenigt u met mij om de rust te bekrachtigen, dan zullen geene troepen binnen de Stad komen, en in overeenstemming met uwe Overheden, zal ik die maatregelen in het werk stellen, die dienstig zullen zijn om de kalmte en het vertrouwen weder te herstellen.

Eene Commissie, zamengesteld uit de Heeren:

HERTOG VAN URSEL, *President*.

VAN DER FOSSE, *Gouverneur der Provincie*.

DE WELLENS, *Burgemeester*.

BARON E. VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, *Kommandant der Burgerwacht*.

GENERAAL AUBREMÉ.

KOCKAERT, *Lid der Regering*.

HERTOG VAN ARENBERG. (die op mijn verzoek wel aan deze taak heeft willen medewerken).

STEVENS, *Lid der Regering*.

is belast mij deze maatregelen voor te stellen.

Men zal zich morgen ochtend ten negen ure op mijn Paleis vereenigen.

Brussel, den 1 September 1830.

(Was get.) WILLEM, PRINS VAN ORANJE.

Er werd bij deze Commissie naderhand nog de Heer SYLVAHN VAN DE WEYER, *Advocaat*, gevoegd.

In den morgen van den 2den September was alles in eene goede rust; alle huizen waren, even als den vorigen dag, weder geopend: dan men zag geene diligences, of de anders zoo menigvuldige karren, met groenten en andere levensmiddelen, in de Stad komen, door het versperren der poorten daarin verhinderd. De Burgerwacht hield zich verder onledig met het organiseren derzelve. Vele inwoners, vreemdelingen zijnde, welke mede de wapenen hadden opgevat, om de rust en goede orde te helpen handhaven, en het plunderen, brandflichten, enz. tegen te gaan, hadden, om verscheidene redenen, de wapenen weder nedergelegd, dan door eene algemeene oproeping, en het herhaalde aandringen van zich bij de Burgerwacht te voegen, werden er velen genoodzaakt de Stad te verlaten, ten einde zich geene groote onaangenaamheden door eene weigering op den hals te halen.

Er werd eene uitdeeling van brood gedaan onder de geringe klasse, aan werklieden, welke zonder bezigheden waren. De Armmeesters werden belast met de uitdeeling van het brood, en te zorgen, dat hetzelfde aan de huizen der Armen werd bezorgd.

Dit

Dit had ook reeds de vorige dagen plaats gehad. Omstreeks vijf ure na den middag kwamen er verscheidene inwoners van *Luik* binnen de Stad, om zich te vereenigen met de Brusfelfche Burgerwacht, en hun doel te helpen bereiken. Daarna werd er het volgende Rapport afgekondigd en aangeplakt, door de Commissie, welke van *den Haag* was terug gekomen. De ontevredenheid van het volk was, bij het lezen derzelve, spoedig blijkbaar, zoo zelfs, dat men ondernam om de naauwelijks aangeplakte afdrukken van dit Rapport af te scheuren en in massa op de groote markt te verbranden.

Het Rapport (*) was van den volgenden inhoud:

R A P P O R T.

Mijne Heeren!

Dadelijk na onze aankomst in 's *Gravenhage* hebben wij bij Z. M. gehoor verzocht. Naauwelijks was er een half uur verloopen, of wij ontvingen een gunstig antwoord.

Dingsdag op den middag zijn wij in een gehoor toegelaten. Z. M. heeft ons met welwillendheid ontvangen, en geene bedenking tegen den titel gemaakt, waaronder wij ons aan Hem voorstelden.

Nadat Z. M. onze schriftelijke lastgeving had aangehoord, heeft Z. M. betuigd, dat het Hem aangenaam (*charme*) was, onze wenschen te zijn voorgekomen,
door

(*) Dit Rapport, alsmede alle andere Stukken, hierin voorkomende, werden meest in de Nederlandsche en Fransche talen afgekondigd.

door de bijeenroeping der Staten-Generaal op den 13den September aanstaande, als zijnde het wettige en zekere middel, om de wenschen van het geheele Koninkrijk te kennen en te voldoen, en een middel te doen beraamen om al de klagten te bevredigen.

Vervolgens zijn wij overgegaan tot de voorstelling van eenige algemeene bedenkingen, waarmede wij belast waren geworden in onze Vergadering op den 28 Augustus, Z. M. mondelings bekend te maken, als: de Ministeriële verantwoordelijkheid en eene mede-onderteekening (*contre-seing*).

Z. M. heeft dienaangaande geantwoord, dat de Grondwet onze stellingen niet erkende; dat zij misfchien juist en nuttig konden zijn, maar niet konden worden aangenomen dan door eene verandering der Grondwet, met gemeen overleg der Staten-Generaal, bijeenvergadert in dubbelen getalle. — Dat eene buitengewone Zitting den 13den September zoude worden geopend, dat men daar, hetzij op Zijne aanvraag, hetzij op de aanvraag der Tweede Kamer, een voorstel op dat punt konde doen, even als op alle andere punten door ons voorgesteld, die nuttig en voordeelig aan het Land zouden kunnen zijn. Op onze aanvraag, betrekkelijk het ontslag van eenige Ministers, en inzonderheid van Z. E. den Heer VAN MAANEN, heeft Z. M. niets te hunnen voordeele gezegd, noch eenen tegenovergeffelden geest doen blijken opzigtelijk de klagten, welke wij Hem, te hunnen laste, breedvoerig hebben opgesomd. Hij heeft ons doen opmerken, dat de Grondwet Hoogstdenzelven de vrije keuze zijner Ministers verleende, en dat Hoogstdezelve overigens geenerhand besluit konde nemen, zoo lang Hij schijnbaar daartoe gedwongen werd; dat Hoogstdezelve de

hand-

handhaving van zijn Koninklijk gezag te zeer ter harte nam, om den schijn te hebben van toe te geven, even als iemand, *wien men met het pistool op de borst iets afvraagt*. Vervolgens heeft Z. M. ons klaarblijkelijk doen inzien, zoowel als aan de *Luiksche Afgevaardigden*, dat Hoogstdezelve, onze eischen in overweging konde nemen. (Deze vraag is thans opgedragen aan de Commissie, benoemd door Z. K. H. den Prins van Oranje, dus wij het gelukkig vooruitzigt hebben, dat vóór het einde van dezen dag Z. K. H. een besluit zal genomen hebben, hetwelk onze wenschen zal vervullen).

Met betrekking tot den Hoogen Raad heeft Z. M. geantwoord, dat, na een rijp overleg, de plaats van deszelfs vestiging was gekozen geworden; dat, voor het overige, Hoogstdezelve zich met deze aangelegenheid zoude onledig houden en met aller belangen zoude raadplegen.

Op onze klagten betreffende de ongelijke verdeling der Ambten, der groote Instellingen en openbare Administratiën, scheen Z. M. geroerd, en zonder de waarheid dezer daadzaken toe te stemmen, heeft Hoogstdezelve geantwoord, dat het zeer moeilijk was de Administratie te verdeelen, en nog veel moeilijker elk genoeg te geven; dat voor het overige Hij zich met deze aangelegenheid zoude bezig houden, zoodra de goede orde hersteld was; dat het boven alles betaamde, dat de Prinzen, Zijne Zonen, aan het hoofd Zijner troepen binnen *Brussel* kwamen, en alzoo den schijnbaren staat van dwang, waaraan Hoogstdezelve niet konde toegeven, zonder een verderfelijk voorbeeld voor alle andere Steden van het Koninkrijk te stellen, te doen eindigen.

Na langdurige overwegingen over de zwarigheden

en

en zelf over de waarschijnlijke onheilen van eene overeenkomst (*Convention*) en van een inkomen der troepen, met geweld gepaard, en de voordeelen eener overeenkomst en van eene Afkondiging dezer intrede met behouding van de bezetting der Stads-posten door de Burgerwacht, heeft Z. M. ons verzocht, ons dienaangaande bij den Minister van Binnenlandfche Zaken te vervoegen, en ons bij onze terugkomst in *Brussel* bij de Prinzen aan te dienen.

Eindelijk heeft Z. M. den wensch geuit, dat alles ten spoedigste tot de rust mogt wederkeeren, en heeft Hoogstdezelve ons herhaalde malen verklaard, hoe zeer Hij eenen affchrik van bloedvergieten had.

Na een onderhoud van twee uren hebben wij Z. M. verlaten en ons tot den Minister van Binnenlandfche Zaken vervoegd, die ons, uit hoofde Z. E. bij den Koning ontboden was, ten acht ure des avonds weder afscheide.

Dezelfde voorstellen over de verschillende onderwerpen, door ons aan Z. M. voorgedragen, werden aldaar door ons weder gedaan, alles met eene vrijmoedigheid en gelatenheid (*abandon*), welke ons de grootste hoop doen koesteren.

De Heer DE LACOSTE toonde ons, dat hij een Belgisch hart bezit, hetwelk met de beste voornemens vervuld is.

Op verzoek van verschiedene Leden van den Staf en Burgerwacht, gisteren avond vereenigd en overeenkomstig den door Z. M. geuit wensch, hebben zich de Heeren JOSEPH D'HOOGVORST en GENDEBIEN tot den Prins van Oranje begeeven. Zij hebben Z. K. H. den uitflag hunner zending naar 's *Gravenhage* medegedeeld, als ook den staat der zaken te *Brussel*, welke zij Z.

K. H.

K. H. afgeschilderd hebben, juist zoo als het is, zonder iets te verbergen. Z. K. H. heeft hun verzekerd, dat hij van de vereeniging der Commissie (welke dezen morgen heeft plaats gehad), den gunstigsten en geschiksten uitslag verwachtte, om hare begeerte en haar onveranderlijk besluit, van aan den wensch van het Land te voldoen, te doen blijken. Hij heeft hun gelast, u te zeggen, dat Hij zich zelven, als bemiddelaar tuschen den Koning en de bewoners der Zuidelijke Provinciën stelde, en dat Hij onze eischen zoude ondersteunen, om den besten en volledigsten uitslag te verkrijgen.

Wij hebben dezen morgen stellig vernomen, dat de op het Paleis van Z. K. H. vereenigde Commissie, zich met ijver met het oogmerk harer zending bezig houdt, en dat u dezen dag nog zeer voldoende besluiten op uwe eischen zullen worden ter hand gelield.

Brusfel, den 2 September 1830.

(Was get.) JOSEPH D'HOOGVORST.

A. GENDEBIEN.

GRAAF F. DE MÉRODE.

BARON F. DE SÉCUS.

PALMAERT. (Vader).

Op den avond van den 2den September verliet ik *Brusfel*, dus eindigt hier mijn verhaal der gebeurtenissen, door mij als ooggetuige bijgewoond; mogten er eenige mistellingen in de datums of anderzins ingeslopen zijn, zoo gelieve de goedgunstige Lezer die te versoonen, door de gedachten, dat het geheugen hierin eene eerste rol heeft moeten bekleeden, en dat de menigvuldige voorvallen en de gedurige on-

ongerustheid, waarin men verkeerde, hetzelfde wel hebben kunnen doen dwalen.

En hiermede neem ik afscheid van den Lezer, met den hartelijken wensch, dat de Voorzienigheid Zijne Majesteit, onzen veelgeliefden Koning, wijsheid en kracht moge schenken, om door die maatregelen, welke Hoogstdezelve noodig oordeelt, de inwendige rust en vrede aan ons dierbaar Vaderland terug te geven.

